

УРБАНА ИНТЕГРАЦИЈА „МИА ДОРЋОЛ“, БЕОГРАД

Аутор: Zabriskie, Beograd, RS

Пројектант: Zabriskie studio, Beograd, RS

UDK: 725.2(497.11)
DOI: 10.5937/a-u0-35260
COBISS.SR-ID: 54950665

URBAN INTEGRATION - MIA DORĆOL, BELGRADE

Author: Zabriskie, Beograd, RS

Designer: Zabriskie studio, Beograd, RS

Милка Ђџато*

АПСТРАКТ

Настојање за рекреирањем континуитета вредности у постојећем контексту, како у смислу архитектуре тако увек нераскидиво повезано с њом и у културолошком смислу, остварује се кроз искреност. Искреност заправо значи постићи релацију између функционалног и тектоничног система самог објекта и његове појавности кроз разумевање просторно-семантичке вишедимензионалности контекста. Семантичким, дијалогским и дуалистичким принципима контекстуализације која за крајњи резултат има истинску тродимензионалност саме фасаде, а која је произашла из система и функције објекта, успостављен је идентитетски и вредносни континуитет наслеђа архитектуре, настале у периоду почетака индустријализације Београда и Србије.

ABSTRACT

The effort to recreate the continuity of values in the existing context, both in terms of architecture and always inextricably linked to it and in the cultural sense, is realized through honesty. Honesty actually means achieving a relationship between the functional and tectonic system of the object itself and its appearance through an understanding of the spatial-semantic multidimensionality of the context. The semantic, dialogical and dualistic principles of contextualization, which ultimately has the true three-dimensionality of the facade itself, and which arose from the system and function of the building, established the identity and value continuity of architectural heritage, created during the industrialization of Belgrade and Serbia.

* Милка Ђџато, дипл.инж.арх, креативни директор, Zabriskie studio, Beograd, office@zabriskie.rs

Тип објекта: Пословни објекат;
Наручилац: Granit Invest d.o.o., Beograd, RS; **Пројектовано:** 2018;
Реализовано: 2019; **Извођач:** Granit Invest d.o.o., Beograd, RS;
Аутор фотографија: Реља Иванић

Релација: објекат – контекст

Урбанистичком типологијом објекта (једнострано узидани, угаони објекат), као и изграђеним контекстом (осим градског историјског језгра, шире окружење представља и историјска индустријска зона уз дунавско приобаље), простор у коме је настао нови објекат предефинисан је не само „опипљиво“ – тродимензионално, већ и значењски и доживљајно.

Тако оквир у коме је требало да настану обликовање и архитектонски језик новог објекта, није могао бити изван релационистичког разумевања простора у који се нова структура наизглед „само“ уписује.

Овде је, како то и бива са вишеслојним контекстима, постојао простор за дефинисање карактера објекта који би, осим уписивања, могао представљати и нови импулс у окружењу.

С друге стране, наш приступ веома често налази упориште у тежњи да делујући у урбаном контексту успостављамо прекинути континуитет вредности.

Последично, наше разумевање контекста било је свесно окренуто специфичном идентитету тог дела града, у последње време популарно називаног „доњи Дорћол“. Први појас уз Дунавску улицу и пругу још увек снажно карактеришу атмосфера индустријског предграђа као и карактер рационализма индустријске архитектуре с почетка 20. века. У непосредној близини „Миа Дорћол“ налази се зграда Магацина банке Николе Бошковића (у садашњем власништву предузећа „Informatika AD“), која је евидентирана као значајан објекат индустријског наслеђа и под статусом је претходне заштите. У ширем окружењу, али такође и у оквиру тих виртуалних граница „доњег Дорћола“, налази се већина објеката који су евидентирани као значајни објекти индустријског наслеђа, као што су зграда Јеврејског женског друштва, зграда старе општинске централе (данашњи Музеј науке и технике) и термоелектрана „Снага и светлост“.

Препознавање и афирмација, кроз савремену реинтерпретацију, тог и таквог карактера и наслеђа, за нас су представљали начин на који ћемо рекреирати континуитет вредности.

За успех пројекта важна је и чињеница да се такво наше настојање преклопило са жељом инвеститора Николе Лазивића и фирме „Granit Invest“ да објекат на савремен начин представља својеврстан омаж времену почетка индустријализације Београда и Србије.

Карактер контекстуализације, изузев што је семантички, изражен кроз начин интерпретације наслеђа индустријске архитектуре, јесте и дијалогски, што се огледа у начину комуникације објекта и непосредног окружења, али и дуалистички – где се одређеним темама обликовања објекат надовезује на карактер и гестове стамбене архитектуре, а другим на гестове комерцијалних објеката у окружењу.

Connection: building - context

With the urban typology of the building (one-side built-in, corner building), as well as the built context (apart from the city's historic core, the wider environment is the historic industrial zone along the Danube), the space in which the new building was created is predefined not only as “tangible” (three-dimensional), but also as semantic and experiential.

Thus, the framework of the design and architectural language of the new building could not be outside the relationalist understanding of the space in which the new structure is seemingly “just” written in.

Here, as is the case with multi-layered contexts, there was space to define the character of the object, which, in addition to *being written in*, could also represent a new impulse in the surroundings.

On the other hand, our approach very often finds a foothold in the aspiration to establish a broken continuity of values by acting in an urban context.

Consequently, our understanding of the context was consciously focused on the specific identity of that part of the city, recently given the popular name of “Lower Dorćol”. The first belt along Dunavska Street and the railway line is still strongly characterized by the atmosphere of an industrial suburb, as well as the rational character of industrial architecture from the beginning of the 20th century. In the immediate vicinity of Mia Dorćol is the Nikola Bošković Bank Warehouse building (currently owned by the company Informatika AD), which is registered as a significant object of industrial heritage and is under the status of prior protection. Situated in the wider surroundings, but also within the virtual boundaries of Lower Dorćol, are most of the buildings that are registered as significant objects of industrial heritage, such as the Jewish Women's Society building, the old municipal headquarters (today's Museum of Science and Technology) and the Power and Light thermal power plant.

Recognition and affirmation, through contemporary reinterpretation, of that kind of character and heritage have given us a way to recreate the continuity of values.

The fact that our efforts overlapped with the desire of investor Nikola Lazić and the company Granit invest for the building to be a modern tribute to the beginning of industrialization in Belgrade and Serbia is also important for the success of the project.

The character of contextualization, apart from being semantically expressed through the way of interpreting the heritage of industrial architecture, it is also dialogical, which is reflected in the way the building and the immediate environment communicate. In addition, it is dualistic – whereby the building is shaped with particular themes that connect with the character and gestures of residential architecture in the area, and others with the gestures of commercial buildings.

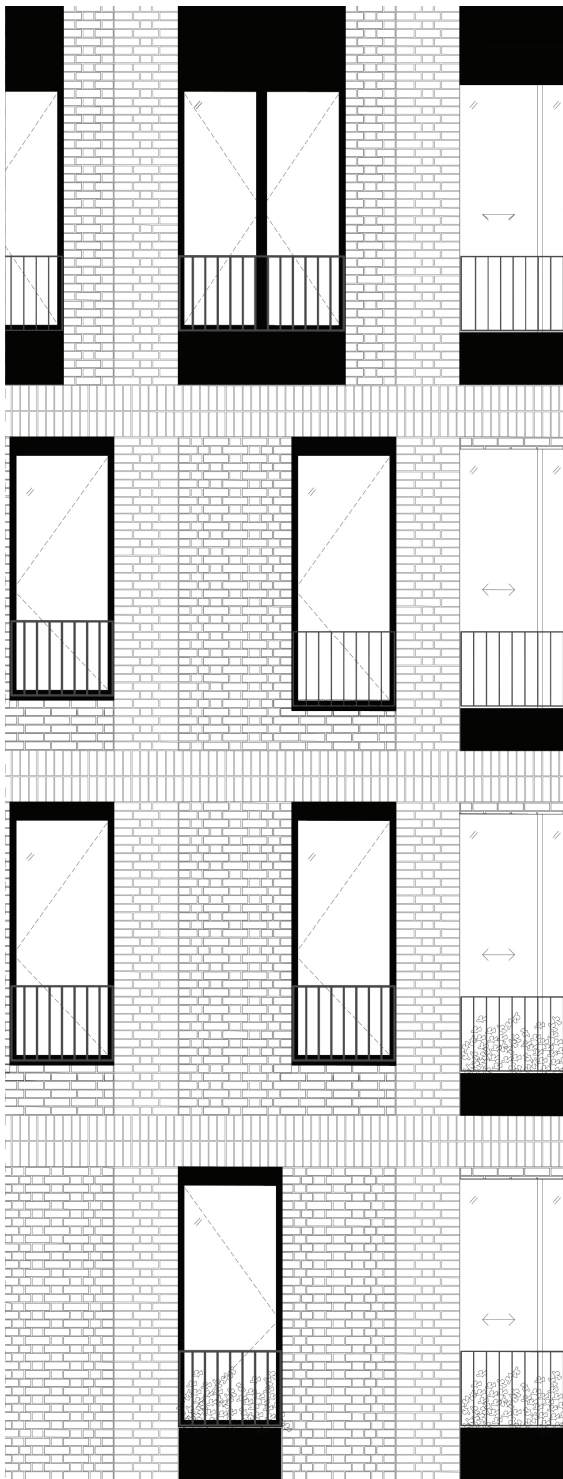

Могућност за пројектантску одлуку о снажном карактеру појавности и тродимензионалности саме фасадне равни, потом и за успешну урбану интеграцију таквог објекта, дало је и постојеће проширење слободне јавне површине испред зграде Дирекције за мере и драгоцене метале. То проширење сада је карактерно дефинисано и објектом „Миа Дорћол” и задобило је просторне квалитете пјачете .

С обзиром на карактер локације, који је и урбан и интиман, као и с обзиром на релативно уске профиле улица, пажљиво артикулисање нивоа отворености и ритма отвора сматрали смо значајним за постизање одговарајућег степена интеракције спољног и унутрашњег простора.

The design decision on the strong character of the appearance and three-dimensionality of the façade plane itself, and then the successful urban integration of this building, were also made possible by the existing expansion of free public space in front of the Directorate for Measures and Precious Metals. This expansion is now characteristically defined by the Mia Dorćol facility, and it has acquired the spatial qualities of a square.

Given the character of the location, which is both urban and intimate, as well as the relatively narrow profiles of the streets, we carefully considered articulating the level of openness and rhythm of the opening to achieve an appropriate degree of

Из унутрашњег простора типских етажа утисак је сасвим другачији у односу на спољни и, захваљујући наизменичној репетицији отвора и зидног платна у правилном ритму, постигнут је доживљај значајне отворености ка спољном простору. У две последње етаже отвореност простора је изразита, јер је за унутрашњи доживљај простора поглед на Дунав његова опредељујућа квалитативна карактеристика.

Функционална организација

Императив пословних простора је организациона флексибилност плана и она је постигнута уобичајеним

interaction between outdoor and indoor space. The impression from the interior of the typical floors is completely different in relation to the exterior and, thanks to the alternating repetition of openings and wall canvas in the right rhythm, the experience of significant openness to the exterior is achieved. On the last two floors, the openness of the space is pronounced, because the view of the Danube is a defining qualitative characteristic for the experience of the space inside.

Functional organization

The imperative of business premises is the organizational flexibility of the plan, and it is achieved by the usual placement of vertical communications in the centre of the building. The rest of the foundation is almost completely relieved of structural elements thanks to a solution in which the façade pilasters are really also structural vertical elements, so the true structure of the house and its tectonics are readable from the façade. The design includes commercial spaces on the ground floor of the building, and the entrance to the building is positioned towards Braće Baruh Street and the plateau in front of the Directorate for Precious Metals. A garage and technical rooms are situated on two basement floors.

A significant qualitative and character difference in the basic organization in relation to standard business premises was achieved by the formation of loggias, fully materialized in glass partitions. Thus, the outer space is “drawn” into the inner one, and with this, the border between them, on the experiential level, is made almost non-existent. Therefore, at the same time, the character of the open business plan and the method of organization are changed, which actually produces a touch of comfort and privacy of the residential space.

Elements of architectural language and materialization

The elements and themes of the architectural language that we examined through extensive analysis are: the method for treating the tripartite division of the façade, interpretation of the pilasters and window beams, the rhythm and proportions of the openings, and the brick bonding, which is an inexhaustible and very inspiring topic in terms of understanding its logic and aesthetics.

The tripartite treatment of the façades was carried out exclusively through the rhythm of the façades, i.e., through the gradation of the height of the ground floor in relation to the standard floors and the last two floors of the building, as well as by differentiating the degree of openness of the floors. The pilasters and beams appear on the façade in the full logic of the structural system applied.

The strict Cartesian-rationalist system of vertical and horizontal elements of the façade is “softened” by changing the positions

постављањем вертикалних комуникација у средиште објекта. Остатак основе је скоро у потпуности растерећен од конструктивних елемената захваљујући решењу где су фасадни пиласстри заиста и конструктивни вертикални елементи, па су истинска структура куће и њена тектоничност читљиве на фасади. У приземљу објекта су пројектовани локали, а улаз у објекат је позициониран према улици Браће Барух и платоу испред Дирекције за драгоцене метале. У две подрумске етажне организоване су гаража и техничке просторије.

Значајна квалитативна и карактерна разлика у организацији основе у односу на стандардне пословне просторе је постигнута формирањем лођа, у потпуности материјализованих стакленим преградама. Тиме је спољни простор „увучен“ у унутрашњи, а материјализацијом је граница између њих, на доживљајном нивоу, учињена скоро непостојећом. Тако су истовремено промењени карактер отвореног пословног плана и начин организације, што заправо производи призив удобности и приватности стамбеног простора.

Елементи архитектонског језика и материјализација

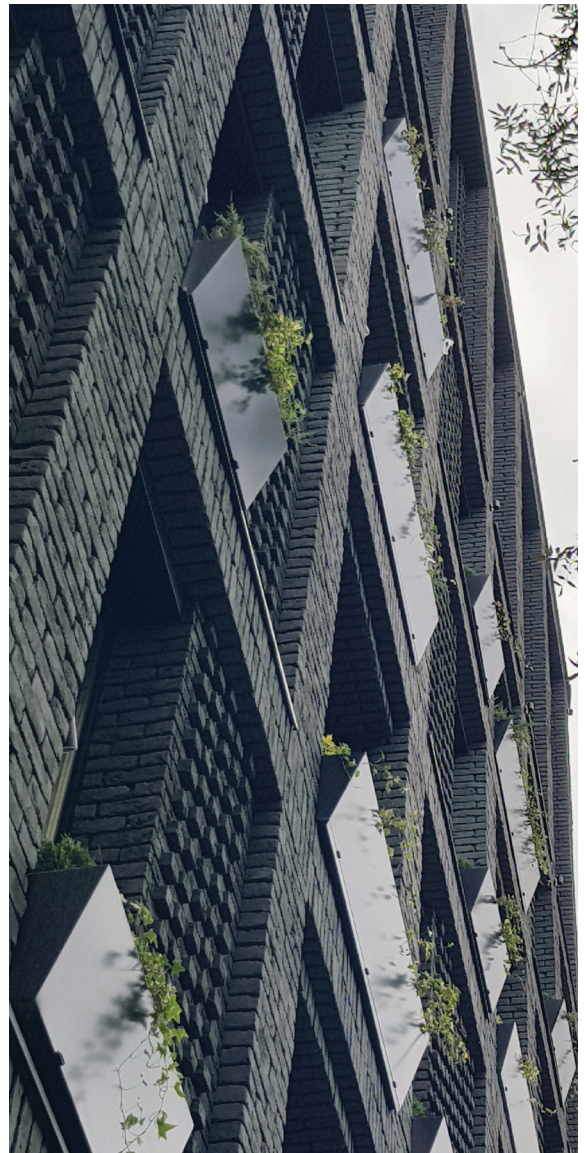
Елементи и теме архитектонског језика које смо преиспитивали кроз опсежан процес анализе су: начин третирања трипартитне поделе фасаде, интерпретација пиластера и натпрозорне греде, ритам и пропорције отвора и слог опеке, која је за себе неисцрпна и веома инспиративна тема у погледу разумевања њене логике и естетике.

Трипартитни третман фасаде спроведен је искључиво кроз ритам фасаде, тј. кроз градацију висине приземља у односу на типске спратове и последња два спрата објекта, као и диференцирањем степена отворености етажа. Пиласстри и греде се појављују на фасади у пуној логици примењеног конструктивног система.

Строги картезијанско-рационалистички систем вертикалних и хоризонталних елемената фасаде је „умекшан“ изменом позиција отвора и планирањем позиција жардињера, чија закошеност ка споља даје одређени степен апстрактности композиције – гледано из, прилично занемареног од стране архитектата, а неизбежног, угла посматрања фасаде објекта – а то је поглед одоздо, са улице, непосредно уз фасаду.

Слог опеке, целокупан ритам фасаде и однос појединачних пропорција дефинисани су у складу са настојањем да се постигне претходно речена контекстуализација архитектонског језика, али и јасна веза са временом у коме је објекат настао.

Веома нам је било важно поштовати логику слога опеке, чији су многобројни варијетети потврђени кроз векове.

of the openings and planning the positions of the planters, whose sloping outwards gives a certain degree of abstractness to the composition – rather neglected by architects, but an unavoidable angle for considering the façade of the building – and that is the view from below, from the street, right next to the façade.

The brick bonding, the overall rhythm of the façade and the relationship between the individual proportions are defined in accordance with the effort to achieve the aforementioned contextualization of the architectural language, as well as a clear connection with the time in which the building was created.

It was very important for us to respect the logic of the brick bonding, many varieties of which have been confirmed over the centuries. Thus, in the pilaster zone, a classical bond was made with the overlapping of $\frac{1}{2}$ a brick, and from that bond and the dimensions of the selected brick came the dimensions of the pilasters and, consequently, the overall rhythm of the façade.

Тако је у зони пиластра рађен класичан слог у маниру тзв. *дужњачке везе* са преклопом од $\frac{1}{2}$ опеке и из таквог слога и димензије одабране опеке произашле су димензије пиластера и, последично, целокупни ритам фасаде.

Хоризонтале су рађене у насатичном слогу из два разлога – један је намера да се прекине континуитет вертикале пиластра. Таквим потезом прекидања континуалности вертикале пиластра појавност куће се везује за савремени тренутак. Други разлог је тај што је такав слог прастара логика зидања хоризонталних носећих елемената као и надвратних и натпрозорних греда.

У пољима између прозора и пиластера је кориштен ритам тзв. *готске везе*, тако да је свака друга опека постављана по својој краћој димензији и испуштена у поље са преклопом за стабилно ослањање од $\frac{2}{3}$ дужине. Свеукупно, кориштена су три типа слога, сваки у одговарајућој историјској зидарској логици и сваки у циљу постизања одговарајућег ритма и текстура, како детаља тако и целине.

На тај начин је постигнута дубина, тј. тродимензионалност фасаде, која мења доживљај уличног амбијента.

Фасада од опеке, да би била успешна, тражи потпуну исправност сваког појединачног детаља. „Granit Invest” је био и генерални извођач радова и за исправно и успешно извођење заслужан је њихов тим инжењера.

Настојање да се рекреира континуитет вредности у постојећем контексту, како у смислу архитектуре тако увек нераскидиво повезано с њом и у културолошком смислу, остварује се кроз искреност. Искреност отвара простор за стварање нових вредности и значења.

Архитектонским језиком искренности следили смо трагове вредности у ширем и ужем контексту. Намера је била постићи релацију између искренности функционалног и тектоничног система самог објекта и искренности највреднијих објеката индустријске архитектуре у окружењу, имајући у свести сву вишеслојност контекста. Успостављање прекинутих, али и стварање нових вредности тражили смо, дакле, у просторно-семантичкој вишедимензионалности, између осталог, и кроз истинску тродимензионалност саме фасаде, остварену преко њене суштинске везе са целокупним системом и функцијом објекта.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Schmiedeknecht, T., Peckham A. and Rattray, C. (eds.) (2007). *Rationalist Traces*, London, UK Wiley.

Alfirević, Đ. (2011). *Vizuelni izraz u arhitekturi*, *Arhitektura i urbanizam* 31, str. 3-15.

Gnjato, M. (2021). *Intervju: Kontekstualna i iskrena arhitektura*, *Prostor* 66, 2021, str. 24-29.

The horizontals were made in a nasatic style for two reasons – one is the intention to break the continuity of the vertical pilasters. With such a move to break the continuity of the vertical pilaster, the appearance of the house is connected to the present moment. Another reason is that such bonding is the traditional logic of building horizontal load-bearing elements as well as door and window beams.

In the fields between the windows and the pilasters, the rhythm of the so-called *Gothic ties* was used, so that every other brick is placed according to its shorter dimension and dropped into a field with an overlap for the stable support of $\frac{2}{3}$ of its length. In total, three types of bonding were used, each in the corresponding traditional bricklaying logic and each with the purpose of achieving the appropriate rhythm and texture, both in detail and as a whole.

In that way, depth was achieved, i.e., the three-dimensionality of the façade, which changes the experience of the street ambience.

To be successful, a brick façade requires complete correctness of every single detail. Granit Invest was the general contractor, and much credit is also due to its team of engineers for their correct and successful implementation.

The effort to recreate the continuity of values in the existing context, not only in terms of architecture, but also always inextricably linked with it in the cultural sense, is achieved through sincerity. Sincerity opens space for the creation of new values and meanings.

In the architectural language of sincerity, we followed the traces of value in a broader and narrower context. The intention was to achieve a relationship between the sincerity of the functional and tectonic system of the building itself and the sincerity of the most valuable objects of industrial architecture in the surroundings, bearing in mind multi-layered context. We sought, therefore, the establishment of interrupted, but also the creation of new values in the spatial-semantic multidimensionality, among other things, through the true three-dimensionality of the façade itself, achieved through its essential connection with the entire system and function of the building.